

Lugna resan, del 1: Blåst hela vägen till Simla.

Resan kunde inte ha börjat bättre. Det infann sig inga visumproblem den här gången, visumhanteringen gick smärtfritt på en vecka, och inga andra problem tycktes infinna sig heller. Däremot förekom det många problem och bekymmer i Göteborg, som det skulle bli skönt att tillfälligt resa ifrån.

Ett var vädret. Sommarvädret hade varit erbarmligt i veckor med regn varje dag, och de sista dagarna före resan var det 9 grader på förmiddagen. Annars hade juli månad mest dominerats av begravingar och cykelpunkteringar.

När jag mailade till Indien och meddelade min förestående ankomst fick jag genast positivt svar från Manali. Min mångårige vän Raj Kumar hälsade mig välkommen till Greenland som vanligt som dess nye värd. Om han *leasat* mitt gamla hotell eller faktiskt blivit dess ägare skulle bli intressant att se.

Fastän det hade regnat i veckor var avresedagen plötsligt fantastisk med solsken och klar himmel. Bättre resväder kunde man inte ha.

Finnair meddelade mig dagen innan att planet till Helsingfors var överbokat. Hur detta problem uttalade sig i praktiken framkom vid incheckningen – kön var oändlig och bara växte och hanteringen var snigellångsam, då det tydligen var problem med varje passagerare, och endast en incheckningsdisk var öppen. När en annan äntligen öppnade började det röra på sig, och det blev ingen försening.

Men i Helsingfors måste jag vänta i fem timmar på anslutningsflyget. Under denna väntan med fasta och läsning infann sig en förkrossande huvudvärk, som var svår att bli av med hur mycket jag än drack (vatten). Ett sådant problem har aldrig infunnit sig tidigare, och detta skulle bli min 32-a Indienresa. Det var bara att hoppas att det inte skulle bli värre.

Om Helsingforsflyget var överbokat var Delhiflyget underbokat. Det fanns gott om plats, så att man kunde sträcka ut sig. Fyra glas rödvin hjälpte mig jaga huvudvärken på flykten jämte någon mat och mycket vatten, men sömnen blev lika begränsad som maten: 3 timmar, men det var alltid något. För övrigt avlöpte flygresan smärtfritt.

I Delhi var det 27 grader varmt, och man försmäktade genast. Det var bara att ha extra bråttom att lämna staden. Jag hade sällskap i bussen till busstationen av en äldre ryss från Jekaterinburg, som skulle till Rishikesh. Även han reste ensam. Det var mig en glädje att kunna hjälpa honom till rätta.

Något kaos infann sig vid Simlabussen, men jag fick en god sittplats vid ett fönster som dess värre inte gick att stänga. Inget fönster i denna hårt begagnade skraltiga en gång förnämliga Volvobuss gick att stänga. Följden blev totalt tvärdrag under hela resan. Det gick an så länge det inte regnade, men hade temperaturen varit lägre hade det varit totalt förkylt. Som det var blev man bara blåst hela vägen men det ordentligt men lyckligtvis bara av vinden. Vid Kalka började det regna. Det var ju fortfarande monsuntid, så det var oundvikligt.

Jag hade inte hört några monsunrapporter under detta år utom att Nepal och Assam drabbats hårt av översvämningar som vanligt jämte Kina, men Himachal verkade förskonat i år.

Halvvägs upp till Simla bröt den fina gamla men hårt begagnade Volvobussen samman, och samtliga passagerare fann sig strandsatta. Det var dock lyckligtvis en statlig buss, så när

en annan statlig buss kom förbi efter en timme var det bara att fortsätta med den utan att betala extra. Det blev inte mer än en timmes försening.

För en gångs skull kom man fram till Simla i dagsljus och utan regn före 7, men man var ganska uttröttad. Lyckligtvis hade jag i Helsingfors försäkrat mig om en hel liter *Jägermeister*.

När jag tog igen mig efter att ha nått toppen av staden och tänkte inta *the Indian Coffee House* i vanlig god traditionell ordning för en outhärlig omelett som dagens enda middag tog jag fram *Jägerflaskan* vid Kiplings *Scandal Corner* för att stärka mig. En ung Simlabo kom då fram till mig och påtalade, att man inte fick dricka vid denna offentliga plats. Jag försvarade mitt handlingsätt med att det var hostmedicin, vilket det ju ursprungligen var.

Många har riktat berättigade invändningar mot att jag lämnar alla mina ansvar och plikter och projekt i Göteborg vind för våg för att varje år besöka samma berg i Indien. Se det som ett slags extremsport. Min far, som var en kronisk extremsportare i tennis och även både skidade och simmade hade varit stolt över mina frivilliga umbäranden i Himalaya. Det handlar inte så mycket om prestationer som om uthållighet och självhärdning. Samtidigt är mina extravaganta Himalayaresor utmärkta för odlandet av ödmjukhet, och det är kanske deras främsta förtjänst. Den första etappen är alltid den enda svåra, att ta steget och boka biljetten, att gå igenom visumtraumat, att utsätta sig för den totala omställningen från arbetsnarkomanins rutiner i Göteborg till att nödgas koppla av fullständigt i bergen och öppna sig för nya mentaliteter, att undergå de extrema strapatserna med primitiva bussresor på mer än 10 timmar under natten under ständiga berg- och dal-bane-krängningar och –kastningar, (man kan inte undgå att slungas ur sätet, i synnerhet om man sover,) sömnlösheten och de fysiska påfrestningarna. Det är sport som härdar och gör gott åt både själ och kropp – det är vitsen.

del 2: *Ödesnatten i Simla och befrielse i Manali*

Allt blev fel i Simla. Den buss som övertog oss efter den skamfilade Volvobussens haveri halvvägs upp från Kalka till Simla körde oss inte till huvudbussterminalen utan till den gamla busstationen närmare staden, där jag inte kunde köpa biljett vidare till Manali. Jag hade att välja mellan att ta busskytteln ner till huvudbusstationen eller fortsätta upp i stan för att få något till livs. Jag valde det senare.

När jag sedan reste ner till huvudbusstationen visade det sig att min nattbuss till Manali var full. Den kunde inte ta fler passagerare. Den hade varit överbokad redan igår. Så även om jag först farit ner till huvudterminalen hade jag ändå inte fått biljett.

Alltså måste man till nöds övernatta. Naturligtvis erbjöd sig en god vän att hjälpa mig. Han visste ett ställe där man kunde få en säng för 250. Det var bara att följa med.

En annan erbjöd sig att hjälpa oss, när vi inte fann min väns ställe. Han tog oss med genom galleriet till andra sidan staden till ett obskyrt hotell långt nedanför backen, men det hotellet hade som bestämmelser att bara härbärgera hinduer. Inga argument hjälpte, och klockan var halv 11.

Till slut fann vi ett annat ställe för 350 – ett dubbelrum för 700. Vi kom i säng till midnatt, och jag måste upp klockan 6 för att sedan ta busskytteln ner till huvudterminalen än en gång och där ta Manalibussen klockan 8 – till den hade jag åtminstone fått biljett.

Även den bussen havererade på vägen. Om kvällens nattbuss varit fullsatt och överbokad dagar i förväg var denna buss bara halvfull och nästan tömdes under vägen. I Kullu orkade den inte längre, och vi var tre passagerare kvar till Manali, som nåddes klockan 6 – 260 kilometer på tio timmar, men det hade varit svåra trafikblockeringar under vägen. Dagbussar är alltid tröttsammare än nattbussar just på grund av den jobbigare trafiken.

I Simla hade det sagts att det regnat ovanligt mycket i Manali, och detta besannades. Det hade regnat ovanligt mycket i år, så monsunen hade det inte varit något fel på.

Raju mötte mig på gamla Greenland. Allt var som vanligt. Jag fick mitt gamla vanliga rum för 300, samma pris som under de senaste två åren, och dessutom hade Raju infört Wi-Fi, som fungerade över förväntan väl.

Även uppe i Vashisht var allt som vanligt, och jag hann med min sedvanliga *chicken thenthuk* till middag och en kaffe efteråt på hörnet till basaren, en varm dusch senare på kvällen och genomgång av drygt 270 väntande mail i backloggen, men allt kunde uppdateras.

Till min stora glädje satt min gamle värd i trädgården på morgonen. Han verkade helt oförändrad och snarare förnygrad. Han hörde plötsligt bra, så han måste ha åtgärdat öronen på något sätt. Och jag som hade undrat om han levde fortfarande!

Raju såg jag inte till på morgonen, men det var uppenbart att han hade lyft stället. Toaletterna fungerade, de gamla hade det varit si och så med, klosetterna var utbytta till moderna, han hade ersatt de gamla sunkiga men charmiga gardinerna med nya av siden i kallare och grällare färger, och sängbottnarna hade förnyats. Annars var allt oförändrat.

Till lunchen träffade jag Johannes. Han var inte ett dugg förvånad över att jag envisades med att resa så långt bort från Sverige som möjligt så ofta som möjligt. "Vad tror du jag lämnade Sverige för? Alla dessa glåm-svenskar gjorde landet outhärdligt för en vanlig människa."

En glåm-svensk var enligt honom en vanligen byråkratisk översittare och överkörare, en pedantisk petimeter, oftast i en besutten politisk etablerad maktställning som inskränkt politiker, en "våt filt" som uttrycket är på engelska ("wet blanket") som normalt är riskabel om inte fatal för ens goda humör, en inbilsk och självgod egoist utan känslighet, vanligen ett mörkt moln för hela sin omgivning och ett hopplöst fall av förståndshandikappad insiktslöshet och med begränsad empati om någon alls.

Han är vanligen av överklass men blev ledande i extremvänsterns huliganfasoner från 1968, vars enda strävan var att omintetgöra allt vad kultur, värderingar, normer och andlig odling hette sedan århundraden. "Andlig odling är det enda som någonsin intresserat mig. Om då en klick tar dominansen i Sverige och infiltrerar alla kulturinstitutioner i avsikt att diktatoriskt tvinga landets intellektualism åt ett självdestruktivt håll kan jag inte ha något med det landet att göra. Och det värsta är att det nu lär upprepa sig genom den alltmer etablerade radikala islamismen. Och det är glåm-svenskarna som tillåter det, släpper fram det och uppmuntrar det. Andlig odling är det enda vettiga i livet man kan ägna sig åt, och allt som försöker inskränka eller skada den är hela mänsklighetens värsta fiender."

Jag gick till Old Manali för mitt traditionella eftermiddagskaffe och fann mitt gamla strandkafé oigenkännligt. Det hade brunnit ner men uppstått igen, och min vän den gamle ägaren var kvar. Det var bara att fortsätta i vanlig ordning.

På kvällen hade jag en pratstund med Raju. Även han hade haft ett fall med sin scooter och fått foten delvis demolerad och paralyserad, fastän röntgen inte påvisat några skador. Nerverna hade trasslat till det precis som med mitt ben i januari, vilket jag fortfarande hade sviter av, medan massage, massage och åter massage hade varit räddningen, precis som i mitt fall. Efter sju månader kunde jag fortfarande inte helt och hållet vika benet.

Han hade tydligen nu kontrakt på Greenland för fem år, medan gamle Babaji Singh satt i trädgården varje dag och njöt och var nöjd med situationen. Efter att ha återfått hälsan genom någon åtgärd var hans enda problem diabetes, då han under sitt långa liv ätit för mycket sötsaker.

del 3: Årets första trek

Jag lämnade Manali under värsta tänkbara väder och omständigheter. Det hade regnat hela föregående eftermiddag, och det fortsatte på morgonen. Vid busshållplatsen anlände aldrig bussen. Plötsligt uppenbarade sig en gammal vän. Det var min käre lille pigge chaufför från förra året, som då kört mig från Padum till Lamayuru. Även han kände genast igen mig men kunde först inte riktigt placera mig. Jag fick hjälpa honom på traven, och då var återseendet genast desto hjärtligare. Vilket sammanträffande! Han erbjöd mig genast att köra oss hela vägen till Leh på 13 timmar, från 10 till 23 utan uppehåll. Vi ville ännu ge bussen en chans, så jag lovade honom att komma med om det inte fanns plats i bussen.

Detta kunde man aldrig vara säker på att fanns, då ingen buss startade mot Keylong direkt från Manali utan vanligen från Kullu eller Delhi, så att de var sprängfyllda redan i Manali. Detta hade jag upplevt en gång förut och fått stå över Rohtangpasset större delen av de sex timmarna till Keylong.

För att undvika detta hade jag dagen innan ställt förfrågningar till biljettförsäljaren. Han hade sagt att det var omöjligt att boka men att det "säkert skulle ordna sig".

Det gjorde det naturligtvis inte. Min blivande reskamrat var en schweizare från St. Moritz-trakten, och när bussen kom i regnet en timme försenad var den sprängfylld, och alla trängdes med varandra. Vi beslöt att satsa på min gamle chaufförväns taxi.

Denna hade under tiden hunnit bli fullbokad, men hans brorson skulle föra en annan taxi senare klockan 3 eller 4 och komma fram ungefär samma tid på natten. Detta var inte attraktivt.

Jag skyndade tillbaka, och just då kom en annan buss där det fanns lediga platser. Saken var klar. Vi hoppade på den.

Det var regn hela vägen upp till det förskräckliga Rohtangpasset, och det var inte bara bilar och truckar som kämpade i dyn utan även motorcyklister. Dessa verkade mer eller mindre permanent strandade, där ingen av deras tunga fräsiga kanondunder-motorcyklar verkade ha något liv i sig mera. De inte ens flämtade där de låg och hade gett upp, och deras supertuffa skinnklädda förare var ordentligt leriga upp till höften och högre. Hjulen bara sladdade runt i den sega geggan och spydde fullkomligt ner sina heroiska landsvägsriddarherrar med gyttja. Det blev bara värre för varje nytt krampaktigt försök de gjorde att försöka få sina nersmorda supermaskiner på fötter. Hjulen gick visserligen runt men körde bara ner sig ytterligare i gyttjan och fortsatte spy ner sina herrar i ytterligare

incementeringar av smutsigaste tänkbara gyttja i den mest ofrivilliga tänkbara och massivt dyngspridande gyttjebrottning.

Men över passet kom vi, men det var som att färdas i ett gammalt skepp i storm under oavbrutet krängande och slängande medan man inte såg ett vittin för den ogenomträngligt kompakta mjölkdimman.

Det regnade ännu när vi kom ner till Kokhsar, medan det verkade ljusna en aning mot norr. I Kokhsar hann man knappt med en kopp te, då man även måste låta rinna av sig och inskriva sig vid checkposten; men sedan blev småningom vägarna och vädret bättre. Vi nådde Keylong 15.30 efter 112 kilometer på 6,5 timmar.

I Keylong tog vi in på Galtang vid busstationen för omväxlings skull. Även där hade de ett *dormitory* för sex personer med dessutom varmvatten och dusch. Roman, min vän, ville dock inte bo där utan hade råd med ett privat rum.

Jag hade precis tid att i traditionell ordning bege mig upp till klostret, vilket tog en halvtimme. Då vädret hotade med mera regn tog jag inte kameran med mig, vilket jag fick bittert ångra, då inget regn kom och det mulna skymningslandskapet, ett av de vackraste i Indien, bjöd på förtrollande ljussättning. Man måste alltid ha kameran med sig.

Jag kom lagom ner för att kunna köpa min biljett för morgondagen och stötte därefter samman med Roman, som också fixat sin, så allt var ordnat.

Roman var för första gången i Indien och hade egentligen inte alls velat komma hit. Det var hans flickväns fel. Hon var Indientusiast och hade släpat iväg med honom till Rishikesh där han vantrivts med den ångande fuktigheten och regnet. I Dharamsala hade det också bara regnat när han flydde dit. I Manali uppenbarade sig chansen att komma bort från regnet genom bussen till Leh – monsuntiden var ju alldeles fel säsong för Indien, om man inte tog sig över kölen till Ladakh.

Han förvånade sig över min låga budget – 1000 rupier om dagen eller 15 dollar (140 kronor). Själv var han ju schweizare och kunde i princip ha råd med vad som helst i Indien. Som ofrivillig Indienbesökare var hans grundinställning dock den att åtminstone göra det bästa av saken.

del 4: *Kris vid Sarchu.*

Det var som vanligt avfärd klockan 5 på morgonen från Keylong, men det uppstod genast en försening då av någon anledning konduktören måste dubbelkontrollera alla biljetter. Han verkade ny på området.

Passagerarna var en brokig samling, men den största klicken utgjordes av glada unga engelsmän. Roman hade fått en idealisk plats bland de främsta raderna medan alla engelsmän hamnade längst bak. Det förekom även ett tyskt vackert par från Köln, två munkar från Thailand, en fransman, ett par från Kerala och diverse hinduer. Två av dessa hade delat mitt *dormitory* och snarkat och rökt hela natten. Den ena påminde starkt om Louis de Funès och verkade ha samma ryckiga temperament. Alltid när någon plötsligt gjorde mycket oväsen under natten var det han. De två övriga rumskamraterna var också på bussen, två unga engelska bröder som hette Sam och Josh från Bournemouth. De påminde starkt om Sam och Frodo, och när jag sade det till dem blev de glada.

Den intressantaste passageraren var kanske den unge tyske studenten från Berlin med rötter i Dresden. Han studerade politisk vetenskap och talade en imponerande god engelska för sin ålder – han kunde högst vara 20. Hans namn var faktiskt det nordiska Frithiof, men han kallade sig Frido. Han var den enda som tyvärr ådrog sig höjdsjuka under färden.

Men min bästa vän på denna tripp var en australiensare från Sydney som i allt verkade som den absoluta engelsmannen – hela hans familj var mycket riktigt brittisk. Han var musiker med starka litterära intressen, han slukade både tegelstenslitteratur och klassisk musik med samma glupande aptit, och vi beslöt genast att odla vänskapen för framtiden.

Den unga tyskan från Köln var vackrast ombord, en blond germanska med långt hår ner till midjan, som under hela resan väckte min beundran med att faktiskt lyckas läsa en bok hur mycket än bussen hoppade, krängde, skakade och slängde. Det var en kenyansk författare om rasism i främst Amerika och naturligtvis ett brännande aktuellt ämne.

Den första krisen infann sig när en bro hade gått sönder. Den fick helt enkelt lappas ihop igen medan bussar och bilar och truckar fick vänta snällt på ömse sidor om den farliga bron.

Den andra krisen var värre. Vid Sarchu på en tredjedel av vägen hade en buss gått sönder, och dess passagerare var strandsatta. Det var bromssystemet som hade klappat ihop. Det hade reparerats men sedan brutit samman på nytt, och så hade de fortsatt tills alla gav upp. Där hade de suttit i tre timmar tills vi kom förbi. Naturligtvis måste vi ta hand om alla passagerarna, som var lika många som vi och av lika brokiga nationaliteter, varpå vår buss blev överfull. Fyra fick stå hela vägen till Leh (25 mil) eller sitta på dörrtrappstegen.

Vädret var inte bra det heller. Det var helt mulet på morgonen och kallt ända fram till krisen vid Sarchu, där man äntligen började skymta litet blå himmel och man slapp frysa mer.

Den tredje krisen rörde inte oss. En minibuss hade kollapsat på vägen och måste bärgas bort med bärgningsbil. Bärgningen hade redan inletts när vi kom dit, så det var bara att vänta tills alla krokarna fungerade och minibussen kunde transporteras ur vägen till att börja med.

Allt detta medförde förseningar. Bara omstuvningen av passagerarna från den strandade bussen tog en extra timme i anspråk. Dessutom var vår chaufför ganska slö, försiktig och skicklig men långsam, och konduktören gjorde flera onödiga stoppauser som blev onödigt långa. Vi hade ännu inte kommit ner till Upshi vid Indus när det mörknade.

Vid Upshi inträffade den fjärde krisen. Klockan var halv 9, och allt var stängt, men våra pass måste ändå bokföras. Till slut fann vi ett bord utomhus där det satt en tjänsteman med en stor klunga folk omkring sig som väntade på att få sina pass bokförda. Vi fördubblade kön. I detsamma blev det strömavbrott. Allt blev kolsvart. Arbetet med formaliteterna måste fortsätta i telefonljus tills någon fixade en gaslampa. Så lätt kom vi inte undan. Vi var alla utleda och uttröttade genom den långa förseningen och ville bara fortast möjligt fram till Leh, medan byråkratin propsade på att skriftligen bokföra alla våra pass i ficklampsljus. Det var som en grotesk mardröm.

Till slut kom vi äntligen iväg, och jag var livrädd inför prospektet att eventuellt komma för sent fram till Leh. Jag hade meddelat min ankomst men inte fått bekräftelse, så jag visste inte ens om mitt gamla härbärge var berett att ta emot mig, och de lade sig tidigt.

Halv 10 kom vi fram till Leh, och jag fick skyndsamt bjuda alla mina vänner farväl och sedan genast ränna iväg till Fort Road i mörkret.

När jag kom fram till Lung Snon var allt mörkt. Porten var ändå öppen, men alla verkade ha gått och lagt sig. Dörren till huset var reglad, och inget av gästrummen var öppet. I ett fönster till huset var en ruta borta. Jag hade kunnat ta mig in där och åtminstone fått tak över huvudet i ett övergivet rum. Jag knackade naturligtvis men fick inget svar. Då såg jag ett ljus i ett fönster på andra våningen. Jag ropade genast "Legdan!" två gånger, och efter en stund kom det ett lugnande svar. Jag var räddad.

Han kom ner och öppnade, jag fick ett rum, han hämtade varmt vatten åt mig så att jag kunde dricka påste, och jag kunde ta en dusch. Allt kom till slut i ordning efter en mycket påfrestande dag. Bussresan på 475 kilometer hade tagit 16 timmar drygt. Så grovt hade jag aldrig tidigare blivit försenad på den rutten.

del 5: Möjligheterna öppnar sig

Stämningen var god på Lung Snon, och jag möttes hela morgonen av glada överraskningar. Dalai Lama var som bäst i Ladakh sedan en månad och höll nu sina avslutande föreläsningar i Choglamsar. Cathérine, den gamla franska krutgumman, var på väg in från Zanskar. Men den gladaste överraskningen var att Myra de Rooy var där, en lika gammal stamgäst som jag själv, som jag inte sett sedan 2011. Vi var båda tillbaka i Ladakh för 16:e gången. Hon berättade att vägen till Lingshed nu nästan var klar och att man lätt kunde färdas med jeep ända fram till det sista passet före klostret. Detta öppnade för nya möjligheter.

Jag hade nästan gett upp Lingshedprojektet. När man kom fram till Leh efter 16 timmars rådbråkning från Keylong kände man bara för att ta det lugnt resten av resan och på sin höjd dra sig tillbaka i Lamayuru. Ändå orkade jag utan svårighet gå upp till fortet Tsemo på förmiddagen och till fredsstupan på eftermiddagen. På vägen därifrån uppsökte jag Skarma, som bekräftade att vägen numera nådde upp till och till och med över Sangghe La, det högsta passet på 5000 meter, och att det därifrån sedan bara var en fråga om timmar till Lingshed. Dock hävdade han att det var ytterst svårt att få en jeep som körde upp dit, varför det ändå rekommenderades att ta bussen till Zanskar och pröva vägarna därifrån. Han lovade efterlysa en lokalbuss åt mig.

På Lung Snon var det holländskt party för fulla muggar, men då det var fem holländare (eller fler) mot en svensk avvek jag för min sedvanliga tibetanska middag på Tenzing Dickey.

På söndagen försökte jag besöka överste Wangdus, men han var inte hemma. Det var den sista dagen av Dalai Lamas föreläsningar, och halva stan var död, då alla var där.

Mot kvällen konfererade jag med Skarma om mina trekkingmöjligheter mot Zanskar, och det fanns möjligheter. Just nu fanns det mycket folk från Zanskar som besökt Dalai Lamas föreläsningar, så många av dem skulle troligen röra sig hemåt i dessa dagar.

En annan möjlighet var min vän Lobsang från förra året. Rent teoretiskt skulle han kunna köra mig upp till Sangghe La och låta mig gå sista biten ner till Lingshed, allt på en dag, och följande dag plocka upp mig när jag kom tillbaka, medan jag då skulle bli kvar i Lamayuru. Denna möjlighet var oerhört lockande. Jag skulle få träffa Lobsang följande dag med Skarma, då vi skulle diskutera projektets möjligheter klockan 3.

På väg därifrån råkade jag mina nya vänner från bussen. De skulle träffa några andra vänner, så jag kunde inte fresta dem till att följa med mig på middag hos Tenzing Dickey, men vi beslöt att ha en gemensam middag följande afton.

Tom skulle stanna hela två veckor i Leh och var inriktad på en Vipassana-meditation, det mest avancerade man kan ge sig på inom buddhismen. De hade bevistat Dalai Lamas föreläsningar både igår och idag, men Tom tyckte bara om filosofin, inte predikade religioner. Det kunde jag hålla med honom om.

Orosmoment som låg i luften var dels situationen i Kashmir, där det dödades jihadister och indiska soldater varje dag. Ladakh hade ansökt hos den indiska regeringen om separat provinsstatus, vilket denna dag hade mötts med arga demonstrationer av muslimer i Kargil.

Det andra orosmomentet var vädret. Det hade mulnat betänkligt denna dag, och det var risk för regn till natten.

Hemma i Lung Snon träffade jag gamla Cathérine, just hemkommen från Zanskar, och Myra, som just skulle bege sig ut på en Yangthangexpedition till den stora öknen mellan Indusdalen och den tibetanska gränsen. Myra och jag hade gjort lika många besök i Ladakh, men hon hade börjat redan på 90-talet. Liksom jag hade hon först besökt Tibet, men efter att ha fått en röd stämpel i sitt pass efter sitt sista besök där på grund av att hon skrivit ofördelaktigt om vad kineserna gjort i Tibet hade hon inte mer kunnat återvända dit utan styrt kosan till Ladakh i stället, precis som jag efter min andra Tibetresa, vilken fick mig att besluta att aldrig återvända så länge den kinesiska ockupationen höll på.

Med Cathérine frossade vi i våra kartor över Zanskar, och hon imponerade på mig med att ha gjort Stongday-trekken från Phuktar till Stongday, en av de vildaste trekkerna i Ladakh, på fem dagar. Hon beskrev i detalj alla egenheter med vägarna i dessa oländiga och avlägsna, nästan okända trakter och kunde alla stigar utantill.

Cathérine Hamburger är nu 78 år gammal, och hennes livs värsta tänkbara mardröm vore att inte längre kunna resa till Ladakh. Hon har redan gjort upp ett program för att tillbringa vintern 2018 i Ladakh.

Naturligtvis kunde hon bara jämföras med Alexandra David-Néel, den lilla parisiskan som på egen hand reste till Indien och Tibet och fortsatte därmed så länge hon orkade tills hon dog vid 101 års ålder.

Cathérine hade mycket att berätta om henne, då hon bodde i närheten av Cathérines alpina trakter vid Grenoble. Alexandra David-Néel föddes i en rik familj och gifte sig med en fransk ingenjör som byggde järnvägar i Tunisien, men de var bara tillsammans i sex månader. Sedan ville Alexandra resa till Indien, men första världskriget kom emellan, och de hade sina tillgångar i Belgien. Hon fick låna pengar av sin man, reste iväg, lovade komma tillbaka efter sex månader och kom tillbaka efter 14 år. Men under dessa 14 år skrev hon varje dag brev till honom. Det var ett lyckligt äktenskap på distans.

I Indien fann hon sig till rätta i Sikkim, men därifrån var det inte möjligt för henne att komma in till Tibet, så hon måste ta omvägen via Kina. Så kom hon äntligen till Lhasa och blev kanske 1900-talets främsta resenär i de trakterna.

Hon försörjde sig bland annat som operasångerska i Hanoi i Indokina. Därigenom hade hon extra starka lungor, vilket gjorde henne som utvald för långvariga vistelser i Tibet.

del 6: *Otur*

Det var glädjande att se att man hade reparerat och restaurerat Tsemofortet högst upp i staden varifrån man har den bästa utsikten över Leh. Det brukade vara ganska riskabelt att ta sig dit, och väl där uppe kunde man hota att ramla ner mellan plankorna. Nu var allt säkerställt och stabilt, man behövde inte vara rädd för att gå dit och darra i knäveckan på skälvande ben när man väl var där, utan det var faktiskt omöjligt att ramla ner.

Gerdrich från Friesland i Nederländerna begav sig till Thikseyklostret, det mest spektakulära och turistiska i Ladakh, ett mindre Potala fast 200 år äldre, och råkade där ut för Dalai Lama. Han bara råkade vara där helt improviserat och höll en liten improviserad föreläsning för de lyckliga få som var där, och det är det bästa sättet att uppleva Dalai Lama på. Gerdrich hade en fantastisk tur.

Hon skulle ut på en trek följande dag till Markhadalen på fem dagar, då skulle jag antagligen vara borta när hon kom tillbaka, men hon skulle senare vara i Dharamsala när jag kom dit, så vi skulle få chansen att se varandra igen. Hon var mycket ung.

Själv hade jag otur. Jag hade stämt träff med Lobsang hos Skarma i hopp om att få till stånd min planerade framstöt mot Lingshed, men när jag kom dit var han inte där. Han hade varit där och gått igen, då han blivit upptagen med en annan grupp. Grupper föredras i Ladakh alltid framför individer, då de betyder mera pengar. Skarma berättade, att Lobsang inte kunnat uppbringa någon jeep, det var samma problem förra året, men jag fick i alla fall tala med honom i telefon. Vi skulle gemensamt fortsätta leta efter möjligheter alla tre, och

Lobsang frågade om jag var redo att starta när som helst. Det var jag, och något kunde ju yppa sig som plötsligt löste hela situationen, som det hade gjort förra året. Om jag inte skulle finna någon jeep eller buss till Zanskar senast onsdag skulle jag på torsdag på egen hand fara till Lamayuru.

Även på kvällen sket det sig. Vi hade stämt träff med mina unga vänner från bussen klockan 7 vid Tenzing Dickey för en gemensam middag, men de kom aldrig. Förhoppningsvis hade de någon förklaring.

Det är tyvärr nästan som en regel i Ladakh att man aldrig håller tiden. Det har faktiskt aldrig hänt för min del. Själv är jag vanligen absolut punktlig om inte någonting händer, men det har aldrig hänt att någon annan varit det i Himalaya till ett avtalat möte med mig.

Mina franska vänner hade också otur. Under sin jeeptur från Manali hade de råkat ut för drag och vaknade denna morgon utan röster, skrovligt och duktigt förkylda. Gamla Cathérine (78) körde på för fullt för det. Hennes dotterson Arthur, som var med, bad henne förgäves hela tiden att ta det lugnare. Med i deras sällskap var tre andra unga damer, den yngsta bara 16, och en annan yngre man. Cathérine grälade alltid på dem för att de alltid satt och pillade med sina mobiler, ipoddar, appar och moduler.

Det visade sig att Thomas igår också haft otur. Han hade vild av entusiasm begett sig upp till klostret i Sankhar och överansträngt sig och blivit magsjuk, så det var därför mina unga vänner inte infann sig igår. Jag föreslog ett nytt försök i kväll, men de dök inte upp då heller, så det var bara att befara det värsta. Det är väldigt lätt att bli magsjuk i Ladakh första gången och väldigt svårt att inte bli det.

Skarma hade inte heller några nyheter under dagen, och ett nytt försök att besöka överste Wangdus högst upp i dalen lyckades inte heller. Jag fick dock byta några ord med hans dräng, som berättade att han var i Shey. Hans syster var ju nära förbunden med Dalai Lamas syster, så troligen var de båda i Dalai Lamas närhet under dessa dagar, och om hans helighet var i Thiksey igår kunde han mycket väl vara i Shey, det närmaste klostret till Thiksey, idag.

Alla dessa fiaskon med bara mothugg på alla fronter ledde till mitt beslut att på egen hand ta bussen till Lamayuru på torsdag den 25-e om ingenting intressant dök upp före det. Jag hade ändå lagt ut många revar.

Den goda nyheten med Lung Snon detta år var att Legdan fått en ny son för bara några veckor sedan. De små barnen lekte i trädgården varje dag, vilket gav hela stället en bedårande charm av oskuld, idyll och glädje.

Cathérine berättade, att i varje skola i Ladakh måste barnen redan i första klassen vid 6 års ålder lära sig fyra främmande språk, hindi, tibetanska, urdu och engelska på fyra olika alfabet. Vid tio års ålder är alla deras läroböcker på engelska. Det engelska språket är det enda som håller Indien samman, då hindi bara talas av hälften av dess befolkning, medan de flesta som talar andra språk än hindi aldrig lär sig hindi. Därför talar så många indier engelska med varandra, då det är det enda språket de alla har gemensamt. Och därför finns det egentligen inget trängande skäl för utlänningar att lära sig något av de inhemska språken om de kan engelska.

Den andra sidan av saken, som en tyska påtalade för mig, var att folkspråket ladakhiskan åsidosattes och liksom skyfflades åt sidan som ett mindre betydande språk mot den klassiska tibetanskan och de andra.

Jag råkade på Fridor från Dresden under kvällen, som ännu inte var helt frisk. Tom hade gått in i sin meditationsretreat. Skarma hade inga nyheter åt mig, så det vara bara att sätta sig på Khaltsebussen i morgon.

del 7: *Regn i Lamayuru.*

Samtidigt som jag, lämnade större delen av det franska sällskapet Lung Snon. Cathérine hade inte mått bra av luften i Leh (som alla andra) och beslöt att bryta upp tidigare än planerat och tog en jeep klockan 4 på morgonen ner mot Manali. Senare skulle hon fara till Spiti med några vänner – där är luften bättre.

För första gången någonsin upplevde jag igår när jag kom till mitt stamkafé Gesmo på eftermiddagen, när det normalt brukar vara fullt hus, att där inte fanns en enda människa. Det märktes även tydligt att säsongen barkade mot sitt slut, även om den officiellt fortsätter genom hela september. Min tyska väninna från igår stannar vanligen hela september.

Ej heller Helena Norberg-Hodge var här i år. Kanske hon fått nog av Ladakhtanternas otacksamhet för hennes insatser. Och även hon är ju ingen ungdom längre. Hon verkar mer och mer att gå över till att verka för sin ekologiska verksamhet på nätet.

Jag kom i god tid till busshållplatsen för att få en bekväm sittplats på bussen till Khaltse. Bredvid mig fick jag en ung japanska som skulle till Basgo. Hon hade varit i Lamayuru men haft problem med att ta sig från Khaltse till Lamayuru. Khaltsebussen fortsatte från Khaltse till Daa, där det säregna Kalashfolket bor, som sägs vara ättlingar till Alexander den Store – de är ofta blonda och blåögda och verkar indoeuropéer. Ett särskilt kapitel borde ägnas åt dem. De flesta Kalash bor i Pakistan uppåt Swat- och Hunzadalarna.

För att slippa problem med att ta sig upp till Lamayuru nappade jag på första bästa erbjudande – en jeepförare erbjöd sig att köra mig upp för 700. Jag fick ner det till 500. Det var grotesk utpressning, men jag hade råd, klockan var redan ett, och jag ville fort upp till Lamayuru.

Tre andra lokala typer gjorde mig sällskap, som sedan skulle fortsätta till Wanla. Jag blev i alla fall avsatt först, så fick de andra fortsätta till Wanla sedan.

Vid min ankomst mötte mig min gamle värd från Dragon. Han bara råkade vara där. Han erbjöd mig genast logi för bara 100, jag var ju en gammal stamgäst sedan 16 år, men jag valde i stället det finaste rummet på andra våningen för 200. Det var idealiskt. Sedan gick jag upp till klostret för en äntlig lunch.

Vädret var inte det bästa. Redan igår i Leh hade det varit ganska dystert med några regndroppar, och det blev även några regndroppar upp till Lamayuru. Det regnade över bergen. Att vandra upp till Atitse var inte att tänka på.

Dragon hade Wi-Fi, men man var hänvisad till egen dator, och det var mördande långsamt.

Jag gick upp till Shangri-La för min middag, där förekom två israeler som bara var där för att äta, de hade velat fara till Daa, men Daa kräver särskilt tillstånd, så de kom till Lamayuru i stället. De frågade mig om Kashmir, och jag berättade som det var, att det där dödas indiska soldater och jihadister från Afghanistan och Pakistan varje dag, men att det annars inte var några problem i Kashmir – man behövde inte särskilt tillstånd. Det räckte med att man reste

dit med livet som insats. Angående de ständiga skärmytslingarna sade de: "Precis som hemma, med andra ord."

Ingenting var sig likt på Shangri-La. Min gamle vän värden var i Delhi, och köket sköttes av två unga män, som inte längre kunde laga Thenthuk. Man fick nöja sig med Thukpah, men det var inget fel på den. Jag propsade på påfyllning och fick den.

I stället bjöd gamla Dragon på desto positivare överraskningar. Samtidigt som jag hade det anlänt en engelsman cyklandes, som när jag kom just stod och lagade sina punkteringar. De var sju stycken. Han hade med sin egen cykel kommit från Leh över Nimmu till Chilling och där cyklandes genomfört den utomordentligt svåra trekken över Konzke La (4800 meter) till Hinju över Urtsi till Panji La ner till Wanla och upp till Lamayuru. Han var ingenjör och bodde i Kuala Lumpur men övervägde att flytta tillbaka till England när han nu var pensionerad. Vi fann varandra, han var för tredje gången i Ladakh, och vi hade gott utbyte av varandra, så när han hade sin middag i Dragons kök deltog jag med en kopp te. Till oss sällade sig även en annan gäst i värdshuset, Mira från Köln, som var helt ung men hade rest mycket i Indien och Nepal. Det var fantastiskt att sitta och lyssna på deras berättelser. Dagen var en succé, och Peter och jag planerade en gemensam framstöt mot Wanla i morgon. Vädret var oroligt men inte dåligt.

På morgonen regnade det. Värre kunde det inte bli. Dagen var förstörd. Men det upphörde ganska snart, och vid frukosten klockan 8 kom vi överens om att ändå våga försöket.

del 8: *Storm i Lamayuru.*

Det hade varit ännu värre för tre år sedan, när jag med den unge Pradip vågat utmana ödet med att inrikta oss mot passet Prinkiti La till Wanla under stormmoln. Man beger sig inte upp i bergen när det regnar, men om man ändå gör det bör man åtminstone ha med sig ett paraply – som om det skulle hjälpa mot stormar. Pradip och jag tvekade i det längsta uppe vid passet men begav oss ändå vidare och belönades för djärvheten – på tillbakavägen hade det nästan klarnat helt.

Så prognosen var ändå god för Peter och mig. Vi vågade försöket, jag tog med paraplyet, och även om bergen var molnhöljda vid Prinkiti La ('Ödlepasset') visade skyarna tydliga tecken på att lätta.

Vid passet mötte vi tre andra vandrare, ett ungt polskt par och en erfaren tysk från Harzgebirge. De bar alla på tunga packningar, tyskens var över 10 kilo, och gick med stavar, 'senilstavar', som de kallas i Finland, då de är som skidare utan skidor. De gick före oss ner, men vi hann snart upp dem, och i Wanla fann vi ett café där de senare gjorde oss sällskap.

På tillbakavägen hade det klarnat ordentligt, och solen började rentav gassa. Peter och jag följdes åt till Shilla, där han anmodade mig att återgå till min normala gångtakt, så vi skildes där. Jag var hemma strax efter 4 efter sju timmars trekking med en timmes uppehåll i Wanla. Peter kom hem en dryg timme senare helt dehydruliserad, hans vatten hade tagit slut på vägen, och följaktligen uttröttad. Även jag hade varit uttröttad men hade dock alltid min whisky. För honom hade alltså trekken tagit 8 timmar med en timmes uppehåll i Wanla. Han

var 67 år gammal och jag nästan 65. Enligt boken var trekken på omkring 30 kilometer och borde ta mellan 7 och 10 timmar. Boken smickrade oss.

Senare på eftermiddagen invaderades Dragon av ett gäng på 12 israeler som beslagtog hotellet, vilkas ledare gjorde anspråk på fullgoda rum och låga priser. De ockuperade senare hela matsalen, där de satt och mässade tills det blev middag. Då satt de kvar. Vi andra, Peter och jag och en äldre tysk från södra Bayern, fick inta vår middag i köket.

Restaurangen fungerade inte. När jag kom från Wanla, där vi bara kommit över en omelett med några chaupathis och te, ville jag ha en sen lunch, men restaurangen var övergiven. Det visade sig att kockens mamma hade dött och att han därför rest hem. Olycksfall i arbetet. Jag fick nöja mig med en Maggie Soup i ett av kaféerna vid busshållplatsen, vars värdinna var mycket sympatisk och även hade kaffe.

Under denna eftermiddag blåste det upp ordentligt. Det rädde strömavbrott, och då och då flammade det till ansträngda försök att få i gång elektriciteten för att nästan omedelbart slockna igen. På grund av stormmolnen blev därför kvällen mycket mörk. Blåsten dånade ursinnigt som om den försökte skrämmas, och naturligtvis var internet utslaget. Som väl var hade hotell Dragon en generator, som till nöds kunde producera den nödvändigaste strömmen.

Morgonen därefter cyklade Peter vidare upp mot Panjila, Photaksar, Hanupatta och Sengge La. Mira visste om ett sällskap som sökte ett fordon mot Zanskar men som ännu inte funnit det. Jag räknade inte längre med den möjligheten för min egen del utan var nu inriktad mot Atitse.

Det var inga svårigheter med att gå upp till Atitse. Jag tog den enklaste vägen över de lägre åsryggarna för att nå fram till vägen till dalen. Klostret där uppe såg färdigt ut efter förra årets omfattande tillbyggnader, och visst var det färdigt – utvändigt. Inuti låg allt i bråtar.

Jag hade hoppats få finna min vän Tamas där, som var frånvarande förra året under byggnadsarbetena, men klostret var tomt. Man hade färdats en lång väg i uppförsbacke för att finna ett tomt kloster.

Lyckligtvis uppenbarade sig en dam längre ner, som kunde engelska. Hon bekräftade min slutledning att det inte fanns en själ i hela klostret. Hon såg min blödande tå, jag hade i vandringens början fläkt upp den i mötet med en olyckligt placerad skarp sten, hela sandalen hade fyllts av klibbigt blod, och hon inbjöd mig att tvätta rent såret. Naturligtvis slutade det med en kopp te.

Hon hade en meditationsgäst boende hos sig, en annan ung dam från Taiwan, som var inlogerad där för tio dagar. Sedan skulle hon vidare till Zanskar, och jag rekommenderade de bästa klostren där. Hon var mycket älskvärd och förvånades över min ålder, då jag såg ut som 50. En annan ung vän i Leh hade påstått att jag såg ut som 40. Inte desto mindre var jag nästan 65.

Detta var dagen för halva vägen på min resa, den 17-e dagen av 34, och det kändes som kulmen genom denna den mest behagliga av alla bergs- och klosterutflykter i Ladakh jag under mina 16 besök där funnit värda att göra, och vädret var gynnsamt: det var molnigt, men solen sken igenom som genom ett barmhärtigt dis, och vinden hade stillat sig. Jag lovade damerna i klostret att göra ett återbesök dagen därpå.

del 9: *Sista kritiska dagen i Lamayuru.*

Det var vädret som var problemet. Under hela min vistelse i Ladakh hade det bara varit molnigt hela tiden, och endast undantagsvis hade solen lättat på molnen. I Lamayuru hade det faktiskt regnat varje dag om dock endast litet, men den fjärde dagen blev det ordentligt. Jag nöjde mig därför med promenaden bara ner till Moonland Park och upp till klostret. Jag hade ämnat besöka det, men det var stängt. Jag intog min rispudding i restaurangen, men den var full av larmande gäster, de flesta från Ostasien. Jag fick forcera mig till köket för att alls få fram min beställning, och sedan satt jag inte kvar efteråt.

Eftermiddagsregnet blev ihållande och fortsatte hela natten, vilket var oroande, då man av erfarenhet visste vilka katastrofer regn kan utlösas i ett ökenland som Ladakh.

Kocken, fick jag veta, hade stuckit för resten av året till sin mors begravning och skulle inte återkomma förrän nästa år. Jag fick inta mina middagar hos mitt värdfolk med dem i köket, vilket var mycket bättre. Deras mat var sagolik, helorganisk och självodlad.

Dock inträffade två goda nyheter under dagen. Den ena var att utgångsförbudet i Kashmir hade hävts efter 51 dagar – det hade aldrig tidigare hållit på så länge. Det betydde att Kashmir lugnat ner sig. Den andra goda nyheten var att internet kom i gång igen efter två dagars haveri. Därmed gjorde det inte så mycket att man fick sitta inregnad. Dessutom fick man mycket läst. Men temperaturfallet var det svåraste. Jag har aldrig behövt frysa i Lamayuru förut.

Mitt värdfolk var mycket missnöjda med regnet. Det var skördetid, och regnet var rena sabotaget för både säd och hö. "Det har varit torrt hela sommaren, och så får vi en hel veckas regn mitt under skörden!" utbrast min värd förtvivlad.

Jag kunde inte ha fönstret öppet och fick sova med en extra tröja. På morgonen var det 16 grader i rummet. Sådana hösttemperaturer inomhus brukar man bara råka ut för omkring Diwali i månadsskiftet oktober-november. Det ska över huvud taget inte regna i Lamayuru, som skall vara Ladakhs torraste plats.

Efter ett ömt avsked av mitt tappra och goda värdfolk lovade jag som vanligt vara tillbaka nästa år och gick ner för att invänta bussen. Två unga spanjorskor skulle med samma buss. Den var sen som vanligt, och knappt hade vi kommit fram till Indus så fick den punktering. Dröjsmålet blev på en timme. I Khaltse blev det lunchpaus, bussen kom ju från Kargil, så vi kom inte fram till Leh förrän klockan 3 efter fem timmar under 112 kilometer.

Till kriserna i Lamayuru med taskig väderlek, internethaveri, kyla och förrymd kock kom dessutom att mitt whiskyförråd tog slut. Den sista klunken räckte precis till den sista kvällen, när det ösregnade som värst med hård blåst och kortslutning, så att vissa lampor exploderade, men sedan kom strömmen tillbaka igen och med dubbel styrka.

Även Peter Hopkins drack gärna vin och vad som helst annars, men vi var båda överens om att man egentligen inte behövde dricka i Ladakh. Ju bättre man mår, desto mindre behöver man stimulantia. Whisky är bra i små doser i synnerhet för magen, men annars är det egentligen bara stress, oro, förtvivlan och depression som kräver alkohol för att bromsa och göra tankarna lättare. Med en gång när jag kom tillbaka till Leh kunde jag dock förnya mitt whiskyförråd.

Hemma i Leh var det bara att gotta sig i att få duscha av sig all sin smuts och byta till rena kläder. Ändå hade Lamayuruséjouren som vanligt varit resans höjdpunkt. I Leh väntade de ständiga strömavbrotten, som avbröt allt vad man höll på med och förstörde vad man höll på att åstadkomma, och den ständiga instabiliteten i internettrafiken – om det inte var strömavbrott låg servern nere, och så hade det varit i årtal. Det kunde göra vem som helst galen med den lokala oberäkneligheten.

Men mot kvällen skingrades äntligen molnen, och det blev plötsligt klar himmel. Nu skulle man ha varit i Lamayuru och Zanskar och börjat trekka på allvar. Det är samma sak varje år. Man lämnar Lamayuru bara för att önska att man stannat längre, åtminstone en dag till.

På kvällen hamnade jag i Tashi i ett glatt sällskap av australiensare, irländare, tyskar och en sydafrikan. En av australiensarna var bartender och pratade mest. Han lovade mig att utprova 'Signature', som jag ansåg vara den bästa indiska whiskyn. Tysken från Berlin var mycket välinformerad om hippiekolonierna från Manali till Naini Tal, särskilt omkring Bim Tal, och hade varit i Sverige. Då alla talade i munnen på varandra stannade jag inte där länge.

Nästa dag var alldeles strålande vacker. Nu skulle man ha vandrat i Zanskar och njutit av den härliga vildheten uppe vid Atitse. På eftermiddagen gjorde jag mitt tredje försök att uppsöka överste Wangdus 6 km högst upp i dalen. Jag hälsades bara av tre stycken aggressiva hundar. Till nöds lyckades jag finna några levande människor, som visste att berätta att han var i Delhi. Jag skulle alltså inte få träffa honom i år.

Detta var årets största besvikelse i Ladakh. För årtal sedan hade han bett mig finna någon i Sverige som kunde bygga en bastu åt honom i hans residens. Nu hade jag funnit en äldre ingenjör som byggt sin egen bastu, som jag själv fått bada i, och som gärna åtog sig uppdraget – han hade lyckats med åtskilliga omöjliga uppdrag tidigare, till exempel i Murmansk. Men översten var inte tillgänglig och saknade e-mail och internet, vilket avsevärt försvårade kontakterna, så att jag svårligen kunde få fram att jag funnit en bastubyggare åt honom.

Medan vädret triumferade och var vackrare än någonsin. Och jag hade nästan ingenting kvar att göra i Leh.

del 10: *Prövningar i Leh*

På vägen ner från mitt nederlag hos överste Wangdus stötte jag ihop med ett ungt tyskt par från München, vilket visade sig vara en lyckträff. Det var deras sista kväll, de hade vandrat i Markha och var uppfyllda av sina upplevelser, och jag kunde visa dem till rätta både beträffande caféer, restauranger och bokhandlare. Efter vandringen hade vi en kaffepaus tillsammans, och vi beslöt även att ha middag tillsammans på Tenzing Dickey, vilket var dagens clou: de erkände att maten där var den bästa de upplevt i Ladakh.

Han var lärare och undervisade invandrarbarn främst från Syrien. Vi diskuterade ingående invandrarfrågan, och de hade sitt eget perspektiv från Bayersk skolsynpunkt. De beklagade Brexit och var av den sansade åsikten, att så länge man kunde tala med extremister kunde man alltid gå vidare mot en lösning av alla problem. Denna samvaro med dem räddade dagen för mig, som inte bara förstörts av Wangdusnederlaget utan även av att internet legat nere igen ända sedan morgonen trots vackert väder och inga strömavbrott.

Internetproblemet utgjorde ett ständigt trauma genom sin hopplösa instabilitet. Strömavbrotten och serversammanbrotten kunde inträffa när som helst och avbröt och förstörde alltid hänsynslöst allt vad man kommit halvvägs med, till exempel bokning av flygbiljetter, viktiga brev, känsliga samtal eller intensiva facebookdiskussioner. Man blev ideligen förkrossad och förtvivlad, och så hade det alltid varit i Leh.

Ett annat trauma var vädret. Det hade ju regnat varje dag i Ladakhs torraste plats Lamayuru, och vädret hade egentligen varit konsekvent ostadigt hela tiden. Detta fick mig att med fasa se fram emot min nödvändiga nedresa till Manali, där det regnade ännu värre och mest hela tiden. Holländaren Uwe ankom med flyg fredag morgon och berättade, att molntäcket över Himachal hade varit massivt. Och regnade det hela tiden i Manali rädde det konstant skyfall i Dharamsala.

Uwe var en god vän till Myra och skulle stanna i två månader. Myra väntades tillbaka från sin *trek* i nomadernas land på söndag, och då jag gärna ville höra om hennes upplevelser beslöt jag att uppskjuta min avresa till måndagen, men det skulle då bli trångt sedan.

Ett annat problem var fötterna. I Lamayuru hade jag slagit upp en tå med ett otäckt sår som följd som inte blev bättre av att folk trampade på det i bussen. Dessutom sprack hälarerna, och det gjorde värre ont. Det enda jag denna gång glömt hemma var min ayurvediska salva mot just sådant. Det blev värre dag för dag eftersom jag inte kunde sluta att vandra, och den värsta sprickan uppstod under och innanför stortån, vilken var mycket svår att komma åt. Till slut nödgades jag uppsöka en klinik där jag inköpte en sorts antiseptisk salva, som jag hoppades skulle hjälpa.

Skulle jag härda ut tills Myra kom? Det var frågan. Det var ju inte så roligt att hänga här med alla dessa bekymmer överallt.

För att komma till rätta med väderleksproblemet kontaktade jag väderlekstjänsten på datorn för att försöka få någon klarhet i vad som egentligen pågick. Uwe hade gjort detta med framgång. Väderlekstjänsten svarade mig emellertid att den inte kunde identifiera min position.

Med Uwe diskuterade vi situationen i Europa. Han ansåg att alla de västerländska högerpopulisterna i Holland, Frankrike, Sverige och även Trump gick i Goebbels fotspår som propagandister som vände sig till de okunniga massorna. Han räknade även Putin och Erdogan dit. Problemet är att sådana som Geert Wilders, Marine le Pen, Trump, Åkesson, Putin och Erdogan åtnjuter folkligt stöd, och i demokratierna ökar det. Han beklagade Brexit mycket liksom alla tycks göra som inte är engelsmän.

Det trevligaste med Lung Snon i år var emellertid alla barnen. Varje morgon innan de gick till skolan sprang de omkring i trädgården och lekte överallt under glada rop och skratt. Legdan hade ju fått tillökning i år och hade nu fem barn, så att Dolma hade åtta barnbarn. Tonyot hade två barn i Amerika, och även Dolmas dotter hade ett barn, så familjen var i det närmaste en mycket lycklig och så gott som idealisk familj.

Varje morgon klockan kvart i åtta körde det omkring en bil i kvarteren med en kvinnlig högtalare. När jag frågade Legdan var det handlade om berättade han, att det var sophämningsbilen, som glatt förkunnade: "Nu är vi här! Kom ut med era sopor, så kör vi bort dem!"

Det förekom även en annan högtalarbil som körde omkring hela Leh hela dagen. Den gjorde reklam för maratonloppet, som skulle äga rum den 11 september och gå över Khardung La, världens högsta vägpass på över 5600 meter. Högtalaren uppmanade folk att komma ut när dagen gällde och ställa sig och hurra längs vägarna, vilket de säkerligen kommer att göra.

Slutligen hade vi Wangdusproblemet. Legdan rådde mig att söka upp hans syster, men det var inte så enkelt. Han gav mig instruktioner, men dessa var omöjliga att följa. Det närmaste jag kom var Ladakh Regency Hotel, där de var mycket hjälpsamma – ett femstjärnigt massivt hotell att gå vilse i bland alla tillbyggnader. De fick fram hennes telefonnummer, men ingen svarade. Jag fick själv numret och skulle försöka själv senare.

Jag ringde henne på lördag morgon, och hon svarade. Ljudkvalitén var emellertid så dålig att det var omöjligt att förstå hennes instruktioner. Hur som helst avtalade vi ett möte klockan 4 p.m.

Jag infann mig punktligt i hotellet, de ringde åter upp henne men fick inget svar. Vi försökte på nytt varje kvart. Under min oroliga väntan bjöds jag åtminstone på en kopp te. Efter en timme ringde hon upp – hon hade förlagt sin mobil.

Så skulle jag då äntligen få träffa henne efter mer än tio år. Wangdus hade då själv en gång presenterat mig för henne då hon arbetade vid sjukhuset vid meditationscentret längre ner. En ung dam vid receptionen visade mig var hon bodde, som var längst in i en gränd som jag aldrig sett tidigare, helt avses och fullkomligt omöjlig att hitta själv.

Hon var alltså Dalai Lamas egen läkare, god vän med hans syster och för länge sedan den första obstetrikern eller förlossningsläkaren i Ladakh. Det skulle bli resans höjdpunkt. Det hör till saken att hon och Wangdus båda hörde till Ladakhs kungliga familj.

del 11: *En inblick i Ladakhs innersta*

Det finns ingen stress i tidlöshetens land. Det var den känslan man fick när man kom in i hennes trädgård. Hon väntade redan ute vid grinden när jag tillsammans med den unga hotellvärdinnan från *Ladakh Regency* och hennes lillebror, som visade mig vägen dit som jag annars aldrig hade kunnat finna själv, sakta nalkades denna sällsamma oas av skönhet, fägring och oantastlighet mitt i Leh, nästan som en välkomnande moder. Det var påfallande hur lik sin bror hon var, min förnämlige vän sedan 16 år, överste Wangdus i ändan av dalen upp mot Phiyang, nästan som om de hade kunnat vara tvillingar.

Trädgården var som en labyrint av yppig växtlighet med den typiska ladakhiska mångfalden av färgrika blommor och fruktträd, som hon försiktigt ledde mig igenom, som om jag skulle kunna komma bort på vägen. Hon frågade mig om jag ville sitta ute eller inne, men som det inte var kallt ännu klockan 5 beslöt vi att börja med att sitta ute. Där satt vi i några enkla stolar i trädgården och samtalade lågmält, tills jag frambar mitt ärende och hon fick läsa mitt brev till hennes bror. Hon hade inga svårigheter med att läsa min handstil, men det var ett ord som hon inte kunde tyda. Det visade sig vara Murmansk. Naturligtvis hade hon aldrig hört talas om en stad med ett sådant namn, så jag fick förklara för henne att det var en rysk stad vid norra Ishavet, där min villige och föreslagne kandidat till överste Wangdus bastubygge en gång hade arbetat med ett annat omöjligt uppdrag som ingenjör.

Därefter tyckte hon att det började bli kyligt, så hon bjöd mig in till en av byggnaderna som närmast hade karaktären av en paviljong men mera omfattande med flera rum, där dock salongen utgjorde centrum i all enkelhet som ett idealiskt rum att trivas i. Hon berättade, att där brukade de alltid sitta om vintrarna med en effektiv värmekamin och njuta av solen tills den gick ner.

Vi pratade om allt. Hon var innerligt tacksam för mitt besök, liksom även jag var för att jag äntligen fick träffa henne igen efter mer än tio år och efter så många fruktlösa försök lyckas frambära mitt ärende. Hon berättade, att utom en bastu i Wangdus reservat skulle det behövas flera liknande andra installationsarbeten i hennes hus. Om min vän Walter skulle ge sig på äventyret och levande ta sig hit skulle han få mycket att göra.

Naturligtvis talade vi även om Dalai Lama. Hon var ju en av hans läkare och nära vän till hans syster, så hon var väl insatt i hans personliga värld. Hon berättade, att han alltid njöt av att komma till Ladakh, som ju var så nära Tibet man kunde komma, och stanna helst en månad i det torra varma sommarklimatet, då han i Dharamsala led av den ständiga fuktigheten, som negativt påverkade hans leder. När jag frågade henne om han övervägt att flytta till Ladakh från Dharamsala var svaret ett klart nej. Ladakh var alldeles för kallt om vintrarna.

Hon dröjde särskilt med förkärlek vid det ladakhiska sättet att leva, dess folkkultur, jordbruket och den ganska genomgående stilla förnöjsamheten och beklagade moderniseringen med alla dess former, hur luften i Leh gjorts svår att andas genom avgaserna och det ständigt uppvirvlade dammet, hur ungdomarna allt mer sökte sig söderut till andra och sämre orter för att snabbt göra sig pengar, och hur jordbruket och den jordnära hanteringen och arbetet med naturen och moder jord ständigt minskade. Jag påpekade, att hur långt man än beger sig bort kommer man aldrig ifrån sina rötter, som man förblir beroende av hela livet och ständigt återvänder till, om man bara är naturlig och mänsklig. Hon gav mig rätt i detta och menade, att även om man beger sig bort och aldrig mer lyckas ta sig tillbaka kommer ändå längtan hem att alltid få det sista ordet.

Hon bjöd mig på te med några utsökta enkla kakor, och enkelheten var den påfallande signaturen för hela hennes liv och väsen. Utan tvekan kom detta från hennes närhet till Dalai Lama. Man ska nöja sig med det man har och hellre ha för litet än för mycket, liksom det enda farliga att äta i Indien är för mycket, och det handlar helt enkelt om både själslig och verklig ekonomi. Ingen orkar med för mycket, medan om man koncentrerar sig på enbart väsentligheter har man alltid utrymme och krafter över.

Då hon var läkare rådgjorde jag även med henne om mitt fingerproblem med artros. Hon var av den mening, att själv är bästa läkaren och att man egentligen själv kan bota sig för vad som helst. Det gäller bara att ha tro på sig själv och utnyttja sina egna inre krafter. Hon menade, som så många andra vegetarianer jag har träffat, att alla sjukdomar egentligen är psykosomatiska, och att de värsta sjukdomarna är rena välfärdssjukdomar. Hon hyllade min princip att ständigt idka massage, massage och åter massage. Faktum är att jag i Lamayuru till min förvåning fann att min artros inte gjorde ont längre.

Det var tydligen i bådvas vårt intresse att förlänga denna gyllene stund så länge som möjligt, ty hon var lika ovillig att låta mig gå som jag att skiljas från henne. Men jag måste börja tänka på resten av kvällen och fann mig nödtvungen till att bryta upp före

skymningen. Hon följde mig till porten, därifrån var det ingen konst att hitta tillbaka till staden, och hennes ständigt upprepade bön och önskan var att jag skulle komma tillbaka nästa år, vilken förhoppning jag instämde i till fullo och mer än hundra procent.

I beaktande av detta möte måste man dra den slutsatsen, att det var lyckligt att jag missade överste Wangdus tre gånger. Hade han varit hemma hade jag gått miste om denna oförglömliga samvaro med utan tvekan en av Ladakhs allra finaste damer.

del 12: *Resan ner*

Naturligtvis pratade vi också mycket om Helena Norberg-Hodge och hennes insatser här. Hon kom inte till Ladakh i år och verkade ha flyttat till Australien för sin mans hälsas skull, men jag kunde berätta att hon var väldigt aktiv på nätet där hon spred sina ekologiska budskap genom nyhetsbrev.

Doktor Laden Kalon talade enbart berömmande om henne. Hon hade varit en av de första västerlänningar som kommit hit när Ladakh öppnades 1974, och hon tog initiativet till alla Ladakhs växthus som ett led i den gröna ekologiska revolutionen. Hon kom hit varje år och lärde sig av den ladakhiska ekologin och förde lärdomarna vidare, tills hon fick det alternativa nobelpriset 1979 för *right livelihood*, vilket uppmärksammades över hela världen.

Min sista dag i Leh blev lugn och dominerades av inväntandet av Myra från sin trek bland nomaderna på Yangthang. Hon anlände sent på eftermiddagen, och vi tillbringade kvällen alla tre tillsammans, hon, Uwe och jag samt även Dolma. Det visade sig att jag och Dolma var jämnåriga. Det hade ingen av oss någonsin ens misstänkt. Vår samvaro denna sista givande kväll blev en värdig avslutning på årets Ladakhkapitel.

Klockan 4 på morgonen gällde det att ta sig till bussen. Problemet var hundarna. Vis av erfarenheten från det år då jag faktiskt attackerades av hundar i gränderna på väg till bussen, utrustade jag mig med en käpp som även kunde tjäna som piska.

När jag inledde detta nattliga gatlopp stötte jag på en annan ensam nattvandrare, som lärde mig ett knep. Man skulle slå käppen i marken upprepade gånger. Detta skrämde hundarna.

Jag mötte tre hundar. Den ena skyggade och drog sig undan, den andra bara skällde, medan den tredje sprang bort. Inget skäl att vara rädd för herrelösa hundar i Ladakh längre mer om natten.

Bussen var proppfylld till bristningsgränsen, men vädret var lovande. Det uppstod problem från början. Vi måste tanka bussen, och den bensinstation vi stannade vid verkade övergiven. Till slut lyckades någon komma fram från någonstans, och bussen kunde få sin bensin.

Halvvägs upp för Tanglang La, det första och högsta passet på drygt 5300 meter, började kylaren koka. Detta har jag aldrig upplevt tidigare med en buss i Ladakh. Vi stannade vid en bäck och fick ösa på med kallt vatten för det vildaste, och även växellådan öppnades inuti bussen och blottade hela motorn, tills efter många om och men man kunde lita på motorn igen.

Vi nådde Pang klockan 11 med lunchpaus, och vädret var strålande. För första gången upptäckte jag de fantastiska klippformationerna mellan Pang och nästa höga pass

Lachunglang La, men ovanför Sarchu fastnade vi i en massiv trafikstockning bestående av truckar, bussar, bilar och jeepar. Ett parti av vägen höll på att asfalteras och blev aldrig klart. Till slut släppte förstoppningen men långsamt, då så många tunga fordon var involverade och serpentinvägarna i princip var enfiliga. Därmed förlorade vi mycket tid.

Längst bak i bussen satt det fem israeler som hela tiden behövde gå på toaletten och klagade högljutt, så att bussen ideligen måste göra flera nödstopp. Vi kom inte fram till Keylong förrän halv 9 efter 15,5 timmar. Nedfarten blev därmed nästan lika påfrestande som uppfarten.

I Keylong var alla övernattningsställen fulla. Därför är det aldrig bra att komma fram sent. Jag anlidade min gamle tibetanske vän på stället, som erbjöd mig ett hotellrum för 400 med dusch och allt. Hotellet var hans brors, och det egentliga priset var 500. Jag hade inget val.

Jag intog min vanliga *thenthuk* hos honom, och stället var fullt av folk, så stämningen var god. Det rullades flaskor på golvet, vilket erinrade om gamla bio Taurus på Sarvsalö och dess bästa dagar, när biobesökare som satt längst bak kunde droppa en flaska som sedan ljudligt rullade hela vägen ner till bioduken.

En av israelerna från bussen gjorde mig sällskap vid middagen, Shirel från Galiléen med polsk mor (Lobkovitz) och sydafrikansk fru från Durban. Vi pratade mycket om Israel, jag berättade att jag varit där strax före Baruch Goldstein-massakern i Hebron 1994, samma år som han föddes, vilket radikalt ändrat hela tillvaron för Israel. Han berättade en hel del från egna erfarenheter i norra Israel om det pågående kriget i Syrien. Sårade oppositionella brukade ta sig till den israeliska gränsen och lägga sig där tills de togs om hand av israeler, som skickade dem tillbaka till Syrien igen att fortsätta kriga där så fort de blivit återställda.

Mest hade han varit i Australien, ett enormt land fullständigt utan kultur men med mycket fascinerande och omväxlande natur, medan Indien hade världens äldsta kultur och utgjorde motsatsen med sitt omätliga djup av andliga resurser.

På morgonen missade jag bussen på grund av att den var fullsatt. Jag fick vänta till nästa buss två timmar senare, som också Shirel ämnat ta. Han var mycket kritisk mot de amerikanska judarna, som inte visste någonting om Israel och ändå gjorde anspråk på att vara israeler och på att få bestämma över landet. Baruch Goldstein hade ju varit en sådan, till men och katastrof för Israel.

En annan israel, som jag hamnade bredvid på bussen från Keylong över Rohtangpasset till Manali, var helt annorlunda. Han sökte sig bort från israeler och gick sina egna vägar. Han hade gjort hela *trekken* Lamayuru-Darcha på 13 dagar (normalt 21) och ämnade sig ner till Nepal. En av de mest minnesvärda bergsvandrarna han hade mött på vägen var en tjeck som hade ett metallknä, vilket inte hindrade honom från att vandra över passen i Ladakh. Han var 65 år gammal.

Ett ungt par på bussen var flamländare och bodde i Leuwen. De visste mycket om Tjeckoslovakien. Delningen hade varit helt omotiverad och bara forcerats genom två politiska partier i Slovakien, som båda kämpade för en delning. Därmed kunde de vinna makten i Slovakien oberoende av Tjeckien. Alla tjecker de hade mött hade aldrig kunnat begripa sig på varför delningen skulle ske. Annat var det med Jugoslavien...

del 13: *Världens sjukdomar.*

Vi anlände till Manali från Keylong efter fem timmar, vilket är normalt. Tyvärr fick jag inte med mig några av mina nya vänner till Greenland. Danny ville sätta sig på en restaurang och per mobil kontakta sina egna vänner, och jag kunde i alla fall anvisa honom den bästa indiska restaurangen vid basaren. Det flamländska paret bara försvann, och israelerna ville antingen till Vashisht eller till Old Manali.

Men när jag gick upp mot Greenland mötte mig Tara utanför Green View. Han var nu hotellvärd där. Återseendet var lika hjärtligt som alltid, och han ville genast att jag skulle komma upp och bo hos honom eller ta in hos honom på Green View. Men jag ville förbli trogen mitt Greenland.

Raju var tyvärr bortrest till Keylong och Darcha, men förhoppningsvis skulle jag få se honom senare. Däremot hade nu Greenland en egen kock, så menyn fungerade igen. Jag fick ett lägre avsides rum mot gården medan alla de bästa rummen stod tomma, men man slapp i alla fall oväsendet och stöket från tältflyktingarna utanför ängen framför Greenland. Huvudanledningen till varför jag föredrog Greenland framför Green View var att jag tyckte om att sola mig i soluppgången på utsiktsterassen, även om utsikten numera tyvärr var förstörd av det nyuppförda trevåningshuset på andra sidan ängen och flyktingtälten. Därmed hade Greenland förlorat sitt största attraktionsvärde.

Internet fungerade äntligen tillfredsställande, så att jag rentav kunde se en film på kvällen, "The Upturned Glass" med James Mason, som var ännu bättre och intressantare nu andra gången jag såg den.

På morgonen gick jag upp till Vashisht för att äntligen få en ordentlig samvaro med Johannes. Hans hår hade blivit gråare, men han höll det fortfarande påfallande långt ner till bröstet, men han behövde inga glasögon och verkade i samma spänstiga och atletiska form som alltid i all sin magerhet, som dock inte var oroväckande.

"Senaste år, kommer du kanske ihåg, studerade jag världssjukdomarna, men situationen är den samma fortfarande. De bara breder ut sig. Det finns ännu ingen bot för Aids, lungtuberkulosen fortsätter att sprida sig, pest och kolera förekommer, och nu har även Gula Febern gripit tag om Kongo. Amerikanerna orkar inte bekämpa ebola i Afrika längre då de hotas av zikaviruset, för att inte tala om de ständigt allt svårare resistenta virusen som tenderar att mutera. Men det finns värre världssjukdomar.

Diktaturerna är värst i synnerhet om de stödjer sig på religionen. Värst av alla världssjukdomar är islam, en mentalsjukdom som avsiktligt odlas genom hjärntvätt. Symptomen är alltför många och solklara. Kritik mot islam är förbjudet och straffas med döden. Att konvertera från islam är belagt med dödsstraff. Avrättningsmetoderna är så råa som möjligt och görs alltid offentliga. Du har väl sett videorna där dödsdömda, vanligen kristna, kokas i tjära, hängs upp fjättrade som svin med sammanbundna händer och fötter bakom ryggen och steks ihjäl med levande eld som förtär dem, får halsarna avskurna på torget, kastas ut från torn, dränks i burar, och så vidare. Islam förföljer sin mest toleranta och universella inriktning Bahai och gör allt för att tvinga icke-muslimer, i synnerhet kristna och yezidier, under islam med våld. Islam rekommenderar att göra icke-muslimska kvinnor till sexslavar som behandlas hur brutalt och förnedrande som helst. Slutligen

utbildar islam barn till bödlar. Inte ens nazismen gick så långt i utstuderad överlagd omänsklighet. Där har du islam i praktiken.

Ledande bland de islamska diktaturerna är förstås Saudi-Arabien och Iran, men allt som har med politisk islam att göra är ihjälänfrätt av korrupktion och praktiserat hat.

Så har vi de andra diktaturerna med kommunist-Kina i spetsen, som bara lever på sin etablerade brottslighet sopad under mattan av lögner. Från början till slut har Kinas kommunistparti svikit sitt egna kinesiska folk genom att systematiskt undertrycka det med våld. Jag behöver bara påminna om de konstgjorda svältkatastroferna och kulturrevolutionen, som besatte Kina under tio mardrömsår. Och det kommunistiska Kina har frambesvurit och understött andra liknande diktaturer som Pol Pot, Mugaberegimen, Nordkorea och gjort allt för att korrumpera vilken regim som helst. Putin i Ryssland har börjat gå samma väg som Mao Zedong i återupprättandet av Stalin, politiska mord och de krampaktiga försöken att sopa den etablerade brottsligheten under mattor av lögner och historieförfalskning. Att Rysslands högsta domstol nu beslutat att Sovjetunionen aldrig invaderade Polen tillsammans med Nazi-Tyskland bevisar att det ryska rättssystemet är lika korrumpert som det kinesiska.

Därmed har vi bara börjat dissekera de politiska världssjukdomarna. Erdogan är ett diskutabelt kapitel för sig, liksom Putin tog han sig dock fram på demokratisk väg för att dock låta sig ihjälkorrumpas som alla andra diktatorer, och så har vi alla de europeiska högerrelserna som blir alltmer dominerande, men som bara frambesvors genom den okontrollerade migrationen från Mellanöstern och Afrika, där vem som helst släpptes in bara han angav sig som flykting. Det finns inget utrymme för det totalitära islam i upplysta demokratier, och det är direkt ohälsosamt för färgade afrikaner att migrera till norra Europa, där de mörka vintrarna måste leda till D-vitaminbristsjukdomar för färgade som inte danats av naturen för ett sådant klimat, lika litet som kineser har något i Tibet att göra, då naturen inte skapat dem för ett liv på det tibetanska höglandets extrema höjder.”

del 14: Fortsättning på världens sjukdomar

”Hur skall man då åtgärda dessa världssjukdomar? Det värsta man kan göra är att låta dem grassera och sprida sig, att passivt acceptera dem och strunta i deras problematik. Men vi måste göra motstånd och bekämpa dem, som med vanliga sjukdomar, för annars dukar man under och låter sjukdomen segra. Sundheten ifrågasätter och gör motstånd mot allt som inte är sunt, och endast döda fiskar flyter med strömmen. Och kan någon påstå att islams eget lagsystem sharia är sunt? Med könsstympning, lemstympning för lindriga brott och tvånget för kvinnor att bära kroppsfängelser till burkhas för att hindra dem att prata? Islam handlar bara om etablerandet av primitiv råhet och stamegoistisk terrorism som politiskt skräckregemente och tvångslagar.

Det enda som hjälper är utbildning och upplysning. Där har internet en viktig uppgift att fylla. Jag tror bara att internet kan få islam och Kinas kommunistparti att upplösas, vilket kanske är världens mest angelägna uppgifter och utmaningar politiskt.

Dock får man inte bortse från västerlandets medskyldighet i det hela. Amerika hjälpte Kinas kommunistparti till makten, övergav dess lagliga Kuomintangpartis ledare Chang Kai Shek, övergav den tibetanska frihetsrörelsen 1971 genom att Nixon och Kissinger öppnade portarna för Kinas insteg i den amerikanska affärsvärlden och kapitalismen och skapade både talibanerna och IS, talibanerna för att besegra ryssarna i Afghanistan och IS för att få bort Syriens diktator, för att inte tala om Amerikas alla övriga brott mot mänskligheten genom politiska klavertramp, som den absurda upptrappningen av Vietnamkriget, Indonesien 1965, Chile 1973 och kriget mot Irak för obefintliga massförstörelsevapens skull. Det är som Einstein sade, att efter Amerikas ousäktliga användning av atomvapen i krig gjorde det sig därmed till en fortsättning på Nazi-Tyskland.

Europa är inte oskyldigt det heller. Nästan alla länder i Europa stödde Amerikas odiplomatiska och kontinuerliga övertramp, och i synnerhet Tony Blair i England, som helt lät sig duperas av dåren Bushs vansinnesföretag genom anfallskrig. Jag förvånade mig över hur lättlurad Tony Blair visade sig vara som ändå dittills hade varit så lovande.

Och vad ska man då säga om européerna och deras artificiella överlägsenhet? Jag kan inte med dem. Deras självgodhet är bara okunnighet och ytlighet, och endast de som verkat i tredje världen eller världen utanför är en aning upplysta och insiktsfulla.

Därför har jag fastnat i Indien. Här finns civilisationens rötter och världens äldsta intakta civilisation genom hinduismen, dess litteratur och dess underbara mönster av rationalism, dess filosofiska avläggare och reformatör buddhismen, som civiliserat hela Asien, medan endast islam var dumt nog att motverka den.

Indien har segrat genom att alltid låta sig besegras och låta erövrarna välla förbi som övergående flodvågor lämnande ingenting annat efter sig än ännu en bok i biblioteket.

Alla erövrare och imperier har misslyckats genom att fästa avseende vid segrandet. Grekland klarade sig genom att aldrig svika demokratin för imperialismen, Romarriket var dödfött i det ögonblick Caesarerna etablerade sig, de kolonialistiska imperierna och deras utveckling ledde slutligen bara till de båda världskrigen, och de ledande tre imperierna idag, Amerika, Ryssland och Kina arbetar febrilt på sin egen undergång, Amerika genom sådana missfoster som Trump, Putin genom sina upprepade politiska övergrepp och mord, medan Kina som imperium alltid var ett ihåligt monster av ständig korruption och förruttnelse.

Jag tror inte på något tredje världskrig, men jag tror på den ständiga politiska imploderingen, att stater som går fel genom korruption och diktatur därmed gör sig självdestruktiva, varpå det bara är att invänta deras undergång. Omänsklighet bereder alltid sin egen undergång, medan vi som överlever då kan förpassa dem som inte mer än en ny volym till biblioteket."

Efter lunchen i Vashisht gjorde jag en tur till Old Manali för en kopp kaffe och stötte där ihop med mitt flamländska par från bussen. De råkade bo på Janne Ekmans rekommenderade gästhem "Apple View", och dess värd mindes Janne från för sex år sedan mycket väl och bad mig hälsa honom. Jag kunde visa paret på kartan hur de skulle resa till Gangotri, Kedarnath och Badrinath och rekommenderade dem att avsluta sin tur i de krokarna i Naini Tal, där de kunde organisera sin vidare resa till Nepal.

Sedan besökte jag Tara i hans hus, där jag fick hjälpa till med höskörden. Hans fru hade varit sjuk under året och fått ligga länge på sjukhus. Hon ankom senare och var tydligt försvagad. Annars var allt där som vanligt.

För att summera Johannes omfattande sammanfattning av världsläget med dess åkommor skyllde han alltså det mesta på västvärldens delaktighet i problemen med IS och talibanerna och även i Kinas etablerade kommunistpartis härjningar mot Tibet, Öst-Turkestan och den egna befolkningen, medan han betecknade islam som en destruktiv antireligion som bara var till för att förslava massorna. Som kontrast mot den västerländska kapitalismens förödelse anförde han Indiens djupa andlighet med dess oöverskådliga uråldriga Vedalitteratur och myller av mytologier och symbolik, som gjorde Indiens kultur till världens äldsta och alltjämt intakta, medan alla politiska problem bara sköljt över Indiens intakta kultur som vatten på en gås.

Han hoppades samtidigt att den västerländska kapitalismen, särskilt den amerikanska, skulle få sig en ordentlig törn och det så snart som möjligt genom den gröna energirevolutionen i skrotandet av all olje- och kolindustri för övergång till vindkraft och billig solenergi.

En annan sak som han gjorde mig uppmärksam på var skillnaderna mellan västerländsk och indisk popmusik. "I västerlandet kan vem som helst bilda ett band och göra succé vid masskonserter bara med att föra oväsen och vråla hur falskt som helst utan hänseende till det musikaliska. Praktexemplet är alla dessa satanistiska band som vinnlägger sig om att låta så vedervärdigt som möjligt genom att vråla sönder rösterna och förstöra stämbanden med heshet och lomhördhet som bestående resultat, medan det mest väsentliga tycks vara jordbävningssvaret. I Indien kan du råka ut för vilken pop- och skräpmusik som helst och ändå nödgas konstatera att de alltid sjunger fullkomligt rent. Deras röster är aldrig skolade, men det är aldrig något fel på den rena musikaliteten. Den finns alltid där, medan den nästan aldrig finns i den västerländska skräpmusikens jordbävningsoväsen."

del 15: *Reträtten.*

Utanför Greenland pågick det en omfattande festival i flyktinglägret mitt emot med erbarmligt trummande och upprepande av samma sång hela tiden hela dagen genom en automatisk spelare. Det var en typisk hinduistisk mantrasång i fyra strofer. Den tog precis 15 sekunder, sedan började den om från början igen, så den spelades fyra gånger i minuten, och detta höll på i tio timmar så det hördes över hela kvarteret. Den avlöstes sedan av trumorgier som också kunde hålla på i timmar.

Jag var inte heller nöjd med mitt rum. Den gamle brukade alltid ge mig det bästa tillgängliga rummet i hans hotell, men den nye delägaren gav mig ett avsides bakrum på första våningsplanet, där man måste ha belysningen tänd även dagtid för att kunna läsa då det var så mörkt.

Därför sov jag över hos Tara en natt. Det var lika idylliskt och enkelt som vanligt i all sin obekväma primitivitet, men det blev i alla fall en god samvaro med familjen och en äntlig god natts sömn med ljuva drömmar. Men det bästa var att vakna till soluppgången,

då solen nådde ned till dem precis klockan 7 och vädret var klart. Till Greenland nådde den en halvtimme senare.

Vi diskuterade mycket Taras ekonomiska problem. Hans frus sjukhusvistelse hade tagit hårt på plånboken, och som vanligt hade han gjort taskiga bankaffärer och förlorat närmare 40,000 kronor. Han hoppades på att jag skulle kunna hjälpa honom, han hade ju en stor familj att försörja med två söner med hustrur och fem barnbarn och var själv utan jobb utom som hjälpreda på Green View, men jag var ju nyss bliven ålders- och fattigpensionär med Sveriges lägsta möjliga pension, och jag visste inte ens om jag skulle fortsätta få bostadsbidrag i fortsättningen. Dock hade han en vänlig granne från Tyskland, en lärarinna, som hjälpte honom med att bekosta hans sonson Krishnas skolgång.

Han hade haft många internationella vänner som hade hjälpt honom under åren, men de flesta hade avlidit eller satt i fängelse. När han berättade om dem var det som att komma in i Shantaram-världen, men det var slut med det nu. Hans bästa vän, en kund från Frankrike, som regelbundet skickat honom 200 Euro i månaden för hans leveranser, hade nyligen dött i cancer. Polisen hade bränt hans cannabisodlingar, som var helt naturliga och vilda, och detta i en tid då världen över, det ena landet efter det andra, med ett antal amerikanska stater i spetsen, legaliserade cannabis i stället för att gagnlöst kriminalisera det, med sensationellt goda resultat framför allt i Portugal, som var ett föregångsland i legaliseringsprocessen, där kriminaliteten sjunkit med upp till 80%.

När jag kom ner fick jag äntligen ett bättre rum, det första jag haft i början på resan, och Raju kom tillbaka från Leh, där han inte varit tillfreds med de höga höjderna. Det blev ordning på torpet igen.

Därför beslöt jag att stanna en dag extra. Ingenting tvingade mig till Dharamsala, vistelsen där kunde utan förluster beskännas med en dag, och det kändes rätt att fira min 65-e födelsedag och min ålderspensionering med att ta det lugnt en extra dag i Manali, speciellt som vädret var optimalt. I Dharamsala brukade det regna ännu så här års.

Sista kvällen träffade jag Tony i Vashisht, som jag redan träffat i Leh när han tänkte bege sig ner till Manali. Han hade ingenting till övers för den nya flugan motorcyklismen i Ladakh, där alla ungdomar brakade omkring på vrålande motorcyklar och spred terror i trafiken. Han menade att det var en ny form av skräpkultur och MacDonalds.

Jag träffade även en ung guide från Zanskar. Han var bara 20 år och tänkte öppna en egen guide-rörelse i Leh för resor och *treks* i Zanskar. Han var mycket sympatisk, vi kom väl överens och började redan göra upp planer för nästa år i Zanskar. Han skulle komma till Dharamsala dagen efter mig.

Resan till Dharamsala blev som vanligt tung och besvärlig. Enda incidenten på vägen var att en passagerare kastades av bussen. Det var en oansenlig man som troligen var i svårighet och reste utan biljett, men konduktören var en bjässe som man inte stack upp mot. När den stackars mannen försökte göra detta gav konduktören honom på käften, och det var inga lindriga kindpustar. Han slängdes av bussen med besked.

Jag startade redan klockan 6 med den fördelen, att bussen då aldrig blev packad. Därför kunde den resa effektivare, och vi var framme redan efter 10,5 timmar. Då brakade ovädret löst.

Det hade regnat redan på vägen efter Baijnath, men väl framme i Dharamsala smälde det till ordentligt med blixtnedbör och ösregn. Lyckligtvis fick jag genast en buss upp till McLeod Ganj, men det var svårt att stiga av den vid ändhållplatsen i ösregnet, för då skulle genast en hord av unga damer och barn invadera bussen utan att tänka på det eventuellt rationella i att först släppa av dem som ville gå av.

Med mitt paraply, som nu kom till ordentlig användning för första gången på resan, fann jag min väg till Seven Hills och fick genast ett enmansrum – för 250. Priset hade gått upp 20% sedan förra året, men inflationen var långt ifrån så stor.

Naturligtvis gjorde ovädret att man genast förföljdes av strömavbrott och havererade servrar, som återkom och försvann igen lika nyckfullt och enerverande som i Leh, men min värd trodde vädret kunde bli bättre. Det kunde i alla fall inte bli sämre.

del 16: *Sista trekken.*

Att komma från Dharamsala till Manali var en kännbar kulturchock. I Manali lärde man sig älska det primitiva jordnära livet med underbar ursprunglig folkkultur överallt, men i Dharamsala var allt modernt och ingenting ursprungligt. I stället hade man den buddhistisk-tibetanska kulturen, som var fullkomligt dominerande och överväldigande i sin glädje och värme. Det var två olika världar.

Efter det gränslösa ovädret var det vackert väder på morgonen, och jag stack mig upp till Triund 1000 meter upp. Där var fullt av folk. De inhemska turistgrupperna trängdes på stigarna, och där uppe var det rena folkfesten, bara för att det var någon sorts lokal semester. Dess värre var också stigen upp mera kantad än någonsin med bortslängda plastflaskor och annat skräp, och vandrarna själva gick med portabel audiell miljöförstöring, som om landskapet och utsikterna inte betydde någonting bara de fick höra sin automatiska skvalmusik.

Där har vi den andra sidan av det uråldrigt kulturella Indien. De har ingen ansvarskänsla alls inför modernismens och konsumtionssamhällets avarter. I Ladakh klagade guiderna på att Ladakh var ett rent land utan skräp tills den indiska medelklassen fann Ladakh som turistmål och började invadera med fullkomlig nedskräpning av landet som resultat. Tidigare hade jag alltid kunnat plocka upp det begränsade antalet plastflaskor som slängts på vägen upp till Triund, men nu var de för många för att kunna bärgas annat än med hästar och packningar. Det är bara dålig uppfostran och brist på utbildning. Indierna har under sin 5000-åriga civilisationshistoria aldrig tidigare ställts inför nedskräpningsproblemet, men de borde ju fatta av sig själva att man inte skräpar ner.

Den följande dagen blev avskedets dag. Jag gick åter upp till Triund och träffade alla mina bergsvänner där uppe, lovades dem att jag skulle försöka återvända efter Diwali den 30 oktober. Detta var nästan en skyldighet, då jag missade Darjeeling förra året och min polisvän där i Sikkim ständigt gjorde sig påmind med våra vänner. Samtidigt propsade många på att jag skulle hålla mig i Göteborg. En omfattande dubbelbokningskris var på väg, men min familj i Manali hade faktiskt varit först.

På Shamballah, där jag intog en påver middag igår, fick jag dock sällskap av ett angenämt sällskap unga indiskor med långt hår från Delhi. Den trevligaste med det längsta håret var tandläkare och njöt av att intervjua mig.

På samma sätt mötte jag unga intresserade ungdomar både uppe vid Triund och på vägen ner, som fattade stort intresse för min person och mina erfarenheter. Dock dök aldrig min väntade vän Lobsang från Ladakh upp fastän han var väntad.

Triundtrekken förblir den bästa tänkbara övningen för *trekking* i Himalaya. Det är 8 km upp, och det är nästan rakt upp hela vägen med åtskilliga hinder på vägen som det gäller att bestiga. Från Triund kan man fortsätta ytterligare längre upp till Snowline på 3200 meter. Triund är på 2876 och ganska precis 1000 meter över McLeod Ganj men 2000 meter ovanför slätten nedanför Dharamsala. Denna *trek* kräver sina skor, och jag passade på att fixa upp mina sandaler för 200 rupier. De höll på att upplösas igen men skulle nu vara i två år till.

Klockan 6 tog jag bussen ner, och precis klockan 6 på morgonen nådde vi ISBT (Inter State Bus Terminal) i Delhi, där jag tog en autorickshaw ut till flygfältet för 400 rupier efter mycket köpslående – man ville ha 650 och 800 för en taxi. Min erfarna chaufför körde fort och skickligt men hostade svårt hela vägen – han var rökare sedan 20 år. Det är inte hälsosamt i Delhi.

Resan hade i stort sett gått lugnt och bra hela vägen utan incidenter och katastrofer – endast vädret hade blockerat vissa möjligheter. Min budget på 1000 rupier om dagen hade klarat sig med bara 800 om dagen (100 kronor), varför jag fick 6430 rupier över till nästa resa, nästan som en uppmaning därtill. Därmed hade hela resan kostat endast 8200 kronor för 34 dagar inklusive allt.

Det är värt att notera, att jag nådde Göteborg och kunde få ut mitt bagage på Landvetter bara 22 timmar efter att jag stigit på bussen i Dharamsala.

Det var även mycket sällsamt att notera, att när jag kom hem en vecka före höstdagjämningen rådde det full högsommarvärme i Göteborg med temperaturer uppåt 25 grader. Augusti månad hade globalt återigen slagit värmerekord över hela världen.

11.8-14.9.2016

”Lugna resan” var idealisk på alla sätt medan dock vädret saboterade allt. Delvis för att kompensera mig satsade jag på en ny Indienresa till senhösten i hopp om bättre väder. Förhoppningen infriades, vädret var oavbrutet gynnsamt och nästan idealiskt hela vägen, medan allting annat gick på tok, genom framför allt den ödesdigra och plötsliga demonetariseringen, som 8 november, samma dag som Trumpen valdes till president, saboterade och förstörde turismen över hela Indien.